

Опис власного досвіду роботи

Автор: Максименко Наталія Василівна

Максименко Наталія Василівна, учитель початкових класів,
класний керівник 2 - А класу.

Педагогічний стаж - 12 років

Проблемне питання, над яким працюю:

Створення ситуації успіху у молодших як необхідної умови для формування креативної, самодостатньої особистості

Життєвий вибір: чому я обрала професію вчителя?

...нема щасливішої долі,

Коли Людина з твоїх рук, Людино,

Іде у світ,- на краплю світ людніє.

Іван Драч

Педагогічне кредо:

“Кожна дитина має свій неповторний дар, який потрібно помітити, віднайти, відшліфувати. І тоді він засяє, заіскриться коштовним діамантом.”

Учительська доля - не легка стежина,

Що в'ється крізь вирій життєвих доріг

Учительське щастя - це кожна дитина

Із вогником чистим в сердечках малих.

Учительське серце - це вічне горіння

Надії і віри вогонь не згаса!

Актуальність проблеми

Наші діти при досить високому рівні теоретичних знань недостатньо підготовлені до успішного дорослого життя в демократичному суспільстві, де цінується ініціативність, самостійність суджень в ухваленні рішень.

Наші учні скупі у спілкуванні, часто не можуть висловити правильно власну думку, схильні до того, щоб відсидітися, бути не поміченими на уроці, не навчені особистісно проявляти себе в школі, вони й за її порогом нерідко залишаються такими ж пасивними, не впевненими в собі людьми. Найголовніша причина цього не лише та, що наша школа залишається просвітницькою, зорієнтованою на запам'ятовування різноманітних фактів, ідей, а не на розвиток в учнів критичного погляду на явища, уміння співпрацювати. Головна причина також та, що дитина під час перебування в школі втрачає радість навчання, пізнання нового, спілкування з книгою, учителем, стає зашореною, байдужою до навчання взагалі, і ще гірше — озлобленою, некерованою, заважає працювати іншим.

Велика роль у подоланні цих негативних явищ належить учителю, який має замислитися не тільки над тим, як знайти якомога більше інформації і подати її в цікавій, доступній формі, а й над тим, як привернути інтерес учня до навчання, до предмета, як максимально наблизити навчальний процес до життєвих реалій.

В.О.Сухомлинський писав: "Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності — це перша заповідь виховання. Дитяча душа як чистий аркуш паперу ... Записи на ньому роблять батьки, друзі, оточуючі. Та чи не найважливішими є записи, зроблені педагогом на чистому аркуші дитячої душі. І головними його гаслами в цій роботі повинні стати такі: "Допоможи! Не зашкодь!"

Таким чином, народження педагогічної технології "Створення ситуації успіху" було зумовлено самим життям. Як допомогти дитині досягнути радості від свого розуму, емоцій, своєї неповторності? Вирішити ці проблеми допоможуть уроки співтворчості, де вчитель і учень, як, рівний з рівним, намагаються досягнути в спільній праці вершини прекрасного, де головне місце в роботі надається учневі, враженому від спілкування з текстом. На вчителя покладаються лише організаторські функції: як скерувати роботу, у яке русло спрямувати роздуми, як змусити працювати уяву, фантазію, розумові, пізнавальні, творчі здібності, щоб в очах учнів засвітилася радість, щоб у кожного з них з'явилася впевненість у своїх силах.

Покликана допомогти нам у цьому педагогічна технологія "Створення ситуації успіху" базується на працях А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та інших видатних педагогів. Наприклад, у своїй педагогічній діяльності А.С.Макаренко розробляв ідею "завтрашньої радості", а В.О.Сухомлинський розвинув її у створеній ним "Школі радощів". Результати діяльності цих педагогів підводять нас до усвідомлення можливостей упровадження в навчально-виховний процес сучасної школи такої педагогічної технології, яка була б націлена саме на те, як викликати в дітей почуття радощів, забезпечити успіх у навчанні. Якщо ми не бажаємо "зламати" дитину в період формування її особистості, маємо мету допомогти в розвитку, оберігаючи природну індивідуальність, то ні в якому разі не можна позбавляти дитину чекання "завтрашньої радості", віри у свої можливості, сподівань на позитивні перспективи в майбутньому.

Отже, як з'явилася ідея досвіду

Причини неспішності :

1. Низький рівень мотивації в сім'ї, взаємовідносини з оточуючими, статус в школі, класі, групі.
2. Інтелектуальна пасивність.
3. Неправильні способи і навички навчальної роботи.
4. Неправильне формування відносин до навчання.

Типи неспішності

Хоче та не може	Може, та не хоче	Не може і не хоче
Індивідуалізація (навчальна допомога)	Концентрація на виховній роботі, мотивація, розвиток професійних інтересів і проектування життєвої перспективи	Подолання педаго- гічної запущеності

Подолання неспішності через формування успіху.

То ж не станемо позбавляти наших учнів віри в себе, в свої можливості, сподівання на перспективи на майбутнє, очікування завтрашнього успіху.

Важливо формувати в учнів переконання, що вони самі обирають своє майбутнє, шлях до успіху.

А що ж таке успіх?

(асоціативний куш)

Радість, задоволення, досягнення, звершення, сподівання, переживання, очікування.

Успіх – удача в діяльності, досягнення якихось результатів, переживання стану радості, задоволення від того, що є результат до якого особистість прямувала у своїй діяльності, або збігся з її очікуванням, сподіванням.

Так давайте і поєднаємо навчальний матеріал з педагогічними технологіями створення ситуації успіху.

З часів Я.А. Коменського, який поставив велике завдання створити педагогіку, що дає гарантію успіху, без щонайменшої можливості «провалу», продовжується творчий пошук педагогів у цьому напрямі. У педагогічній літературі описано багато варіантів різних ситуацій успішного виховання і навчання.

Серед них:

1. «Успіх підтримує інтерес учнів до навчання» Ушинський К.Д.
2. «Для того, щоб діти не падали духом, дати їм пережити радість успіху» Коменський Я.А.
3. «Ситуація авансування довірою» А.С. Макаренко
4. «Говорити про успішність процесу навчання і виховання можна лише в тому випадку, коли хоча б один з його учасників пережив або переживає відчуття радості за успіхи»
«Школа радості»

В.О. Сухомлинський

1. «Невимушена примусовість» Т.В. Конніков
2. «Педагогіка емоційного зараження» А.М. Лутошкін
3. «Педагогіка творчості» В.А. Караковський
4. «Ситуація успіху» А.С. Белкін, Б.С. Вовків, Н.Є.Щуркова

В основі педагогічної технології "Створення ситуації успіху" лежить особистісно орієнтований підхід до процесу навчання та виховання.

Ситуація успіху — це суб'єктивний психічний стан задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища.

Ситуація успіху досягається тоді, коли сама дитина визначає цей результат як успіх. Кожному педагогу слід звернути увагу на цей постулат. Об'єктивна успішність діяльності дитини — це успіх зовнішній, тому що якість результату оцінюється свідками дійства. Усвідомлення ситуації успіху самим же учнем, розуміння її значимості виникає у суб'єкта після здолання своєї боязкості, невміння, незнання, психологічної вразливості та інших видів труднощів.

Слід зазначити, що навіть інколи переживаючи ситуацію успіху, дитина може зазнати суттєвих емоційних вражень, різко змінити в позитивний бік стиль свого життя. Створена ситуація успіху стає точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими, для подальшого руху дитини вгору щаблями розвитку особистості. Заряд активного оптимізму, здобутий в юності, гартує характер, підвищує життєву стійкість, здатність до протидії.

Успіх, якщо його переживає дитина неодноразово, відкриває період визволення прихованих можливостей особистості, перетворення та реалізації духовних сил.

Педагогіка оптимізму і успіху. Надання учням радості праці, радості успіху у навчанні, збудження в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності, віри в себе — це важливе завдання викладача. І лише в таких умовах можуть розвиватися творчі здібності учнів. Головна особливість творчої людини — це віра у власні сили та у свої можливості. Як тільки людина повірить в це — в неї звільнюється творче начало. І його ніхто потім не може заглушити.

Саме про це говорив В. О. Сухомлинський: **«У наших школах не повинно бути нещасливих учнів, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні — єдине джерело внутрішніх сил учня, які породжують енергію для долаття труднощів, бажання вчитися».**

Навіть разове переживання успіху може докорінно змінити психологічне самопочуття учня. Адже успіх — спусковий механізм подальшого творчого руху особистості

Мета і завдання технології

Головна мета діяльності вчителя — створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному вихованцю відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.

Завдання педагога — допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчувати радість від здолання труднощів, переконати, що задарма в житті нічого не дається, скрізь необхідно докласти зусиль. І успіх буде еквівалентним витраченим зусиллям.

Організація ситуації успіху розв'язує багато проблем щодо агресивності дитини, неслухняності як постійної риси характеру, ізолюваності в групі, лінощів тощо. Коли педагог має справу з такими учнями, починати треба з ситуації успіху: дати учню можливість пережити успіх, а потім здивуватися разом з ним психологічній силі успішної діяльності в перетворенні особистості.

Зміст педагогічної технології

Низький рівень знань учня або нездатність виявити ці знання перед учителем можуть призвести до покарання поганою оцінкою та моральним засудженням. А методи покарання, замість того, щоб мобілізувати учня на більш інтенсивне навчання, остаточно його демобілізують, підривають віру у свої можливості, сподівання на поліпшення становища й призводять до ще більшого відставання, яке, у свою чергу, призводить до подальшого зниження оцінок. Знижується пошукова активність учня, що обумовлює появу нових невдач та формування замкнутого кола.

Найтяжчі наслідки пов'язані з установками, за яких причину безпорадності учень приписує своїм особистим якостям, як незмінним і таким, що однозначно впливають на всі форми життєдіяльності. Незалежно від того, з якої причини знижується успішність у школяра, позиція вчителя відіграє вирішальну роль у подоланні цього відставання. Учитель, орієнтуючи дитину на цілком реальну мету особистого вдосконалення, тим самим зменшує кількість внутрішніх і зовнішніх конфліктів.

Однією з основних умов становлення особистості є Серйозне ставлення до самого себе як до людини з самого раннього віку, а це неможливо без серйозного та поважного ставлення до дитини з боку авторитетних для неї дорослих, якими є шкільні вчителі. Тільки особистісно орієнтоване навчання дає можливість кожному учню реалізувати індивідуальні особливості, розвинути свою пошукову активність.

Педагогічна технологія "Створення ситуації успіху" допомагає долати труднощі, включає створення різноманітних видів радості, використання прийомів, за допомогою яких розгортається робота з різними категоріями учнів.

Очевидно, що життя вчителя - це обов'язок бути світочем, утверджувати ідеали правди,

краси, добра. Учитель - це той, хто сіє добре **зерно**. Щастя для нього - гідні учні, які сяють, як **сонце**, наслідуючи його чесноти та продовжуючи його добродетельність. Учні початкової школи-комплексу прагнуть знань, виявляють пізнавальну активність і усвідомлюють цінність феномена вчителя. Та природно, що активність учня не лише самотужки, а й стимульована прикладом учителя. Спонукає, а не керує, заохочує, допомагає визначити напрям, освітити шлях - це основні завдання вчителів початкових класів, бо особистісний розвиток до рівня творчої активності можливий лише на засадах особистісно зорієнтованого навчання й виховання.

Справді, учні початкових класів добре навчаються лише за умови, коли їм цікаво, коли вони переживають хоча б невеликий успіх.

Візьму з веселки кольори, все розфарбую я,

Хай барвами яскравими цвіте моя земля!

Успіх - це **радість**, усміхнені діти.

В школу прийшли, щоб навчатись й радіти.

Успіх - це сонечка **промінь** яскравий.

Успіх - **місточок** для гри і забави.

Успіх - це **свято**, друзі веселі.

Успіх - **затишок** у нашій оселі.

Успіх - **щастя**. А з ним у цім світі

Зростання промінчик - як зірочка світить.

Тож, із перших днів навчання дитини в школі намагаюся створити ситуацію успіху, підбадьорити учня, що зазнав невдачі, похвалити навіть за незначний крок уперед.

Успіх - це радість, усміхнені діти.

В школу прийшли, щоб навчатись й радіти.

У класі в мене 33 учнів, такі різні і неповторні. Одні до школи відвідували дитячий садочок і набули необхідних навичок, у тій чи іншій мірі підготовлені до школи; інші — дитячий садочок не відвідували і батьки з ними не займалися. Тому постало питання: «З чого ж розпочати?».

Успіх - це сонечка промінь яскравий.

Перш за все, з'ясовую для себе: «Учень — це не посудина, яку потрібно заповнити, учень — це смолоскип, який треба запалити». Намічаю шляхи реалізації проблеми, першочергові задачі, з'ясовую мету. Уважно придивляюся до кожного учня, намагаюся знайти та розвивати його позитивні риси. Розумію, що від умінь вчителя своєчасно їх помітити, допомогти дитині відчувати впевненість у своїх силах, надати своєчасну підтримку, створити

сприятливі умови, атмосферу творчості залежить те, чи відчує дитина свою неповторність, чи виросте справжній таланти, тому використовую різні прийоми і технології для створення успіху.

Успіх – це міст для гри і забави

Основні прийоми педагогічної технології

"Створення ситуації успіху"

Надія на успіх живе в кожній людині. Але, на жаль, не кожна надія здійснюється, тому що успіх гарантований лише для тих, хто прикладає до його здійснення власні зусилля. Шляхи створення ситуації успіху різні, вони залежать від груп школярів, з якими працює вчитель. Допоможуть вести роботу у цьому напрямку, наблизити успіх до кожної дитини наступні прийоми:

Приєм **"Невтрочання"** — максимальне надання самостійності у вирішенні проблеми.

"Холодний душ" — учителю не слід поспішати з поліпшенням оцінок, він не тільки не "поливає бальзамом" зачеплене самолюбство, але й трохи "підсипає солі" (за А.С.Макаренком).

"Анонсування" — спершу треба обговорити з учнем, що йому потрібно буде зробити, провести мовби репетицію майбутньої події. **"Невпевненим"** така попередня підготовка створить психологічну установку на можливий успіх, дасть упевненість у своїх власних силах.

"Гидке каченя" — прийом для "зневіренних" учнів. Важливо вчасно побачити їхні позитивні якості, створити всі можливі умови для тих, кому так необхідно, щоб хтось повірив у них, допоміг удосконалитися. Сенс прийому

"Емоційне заохочення" у тому, щоб уселити в дитину віру в себе, похвалити за будь-що, навіть незначне; усмішкою, поглядом дати зрозуміти учню, що серце, душа вчителя розкриті для нього.

"Сходи до успіху" — крок за кроком підніматися разом з учнем сходами знань.

"Емоційне блокування" — це обмеження розгортання образи, розчарування, втрати віри у власні сили. Треба допомогти учневі пересилити свою невдачу, знайти її причину, переорієнтувати його з песимістичної оцінки подій на оптимістичну.

"Стабілізація" — створення умов для того, щоб загальна позитивна реакція класу на діяльність учня не стала одноразовою, а, по можливості, часто повторювалась.

"Даю шанс" — спеціально підготовлена педагогом ситуація, за якої дитина дістає можливість неочікувану для самої себе розкрити власні можливості, здібності.

Приєм **"Сповідь"** — щире звернення до найкращих дитячих почуттів, розкриття перед учнем стану своєї душі. Однак цей прийом може дати очікуваний ефект лише в разі правильного прогнозування вчителем відповідної реакції учня.

Прийом "**Стеж за нами**" використовується для дітей з інтелектуальною занеуханістю, з лінощами думки. Сенс його полягає в тому, щоб дати можливість учню відчувати радість визнання в собі інтелектуальних сил.

"**Емоційний сплеск**" — це спроба дати емоційний заряд упевненості в тяжку для учня хвилину, нагадавши йому про його великі інтелектуальні можливості.

Прийом "**Обмін ролями**" дає учням можливість проявити себе, наприклад, у ролі учителя, показує дітям, що вони здатні робити набагато більше, ніж від них очікують.

"**Створення ситуації змагань**" — завдання педагога — виявлення гідного "суперника" й утримання ситуації інтелектуально-творчого змагання під педагогічним контролем.

"**Вибір адекватних стимулів**" — стимул для роботи повинен бути привабливим для учнів, а при втраті своєї актуальності змінюватись.

"**Допомога друга**" — це вчасна допомога як з боку викладача, так і з боку учнів, що підтримує прагнення дитини стати на ноги, уселяє в неї впевненість у власні сили, у спроможність здолати труднощі.

Сутність прийому "**Еврика**" є прагнення вчителя активізувати учнів нехай на маленьке, але власне відкриття відомих фактів, що спонукає їх мислити, відкривати для себе нове, розкривати красу процесу пізнання.

Прийом "**Навмисна помилка**" активізує увагу учнів. Його рекомендується використовувати при перевірці знань.

Прийоми досягнення успіху:

1.Більше заохочень.

Дуже важливо в процесі уроку зорієнтувати учнів на досягнення успіху. Як це зробити? Ось кілька прийомів:

Прийом перший. На початку уроку формулюю його мету і визначаю обсяг роботи, пропонуючи учням самим вирішити що їм під силу і яка «вартість» кожного фрагмента роботи.

Прийом другий. Учням пропоную поставити самім собі оцінку за самостійну роботу.

Прийом третій. Повідомляючи учням тему уроку, пропоную визначити над чим ми працюватимемо на уроці.

Прийом четвертий. Даючи завдання додому пропоную визначити,

яку мету переслідує його виконання.

Прийом п'ятий. Організація ділових ігор. Ставлю мету, результати гри обговорюємо.

2.Коментар, що дає надію

Оцінка надзвичайно важливий елемент уроку. Усний коментар педагога здатний пом'якшити гіркоту, підбадьорити, дати надію, викликати почуття співпереживання. Емоційна підключеність до успіхів та невдач учнів.

Так!

Який я радий!

Я такий розстроєний, убитий, засмучений, розгублений...

Як же ти мене здивував!

Я знаю, що ти можеш більше.

Я в тобі не сумніваюсь.

Ти просто золото.

Ти сам себе не знав. (Інтонація, жести, погляди)

Ні!

Скільки можна повторювати?

Я вже сто разів казав!

Що з тебе візьмеш?

Тобі нічого робити?

Якщо ти продовжуватимеш в такому ж дусі, то...

Слухай краще, як відповідає твій друг!

Якщо використовувати ефективний підхід до використання технологій «створення ситуації успіху», то можна добитися наступних результатів:

- короткі періоди навчання, основані на зміні видів діяльності, установлених учителем;
- велика кількість завдань, швидкий зворотній зв'язок, похвала;
- рівень труднощів гарантує високий рівень успіху;
- багато можливостей та очікування схвалення під час відповіді на поставлене запитання;
- увага приділяється доти, поки учень не відповість;
- спеціальна подяка за гарну відповідь;
- матеріал розбирається докладно;
- учитель проявляє зацікавленість в успіхах учнів;
- учитель розповідає учневі про значущість досягнутих результатів;
- учитель робить порівняння колишніх та теперішніх досягнень учнів;
- заохочує учнів відповідно до затрачених зусиль;
- заохочує виявлення цікавості до нової роботи, коли попереднє завдання виконано
- Шляхи створення "ситуації успіху" різні, вони залежать від груп школярів, з якими працює вчитель.
- **Характеристика учнів, які прагнуть до успіху.**

- Ситуація успіху – головний нерв гуманізація навчання, виховання. Успіх народжує успіх.
- «Надійні». «Упевнені». «Ті, що сумніваються». «Зневірені».
- **«Надійні»**. Здібні, сумлінні, привчені до самостійності, авторитетні, емоційно стійкі. Секрет їхньої надійності – у постійному відчутті радості, що збувається. Вони не мають особливих яскравих зльотів, радість їхня постійна, глибока. Але й у них можуть бути проблеми. Проте спеціальних заходів, як правило, вживати не слід. Найліпше зовсім не пропонувати їм допомоги і не лізти з жалісними розмовами.
- **«Упевнені»**. Здібності в них вищі, але система роботи слабша. Підвищена емоційність характерна й за успіху, і за невдачі. Слабке місце в цих учнів – швидке звикання до успіху, його девальвація, атрофоване побоювання неуспіху. Для таких учнів корисна дія – прийом «холодний душ». Не поливати бальзамом зачеплене самолюбство, а не багато «підсипати солі».
- **«Ті, що сумніваються»**. Це загалом благополучна категорія, учнів сумлінні, їхнє пізнавальні інтереси, як правило пов'язані з навчанням, однак характерною рисою є невпевненість. Вона виявляється не тільки в перепадах настрою, а й результатах роботи. Найбільш болісно вони реагують на несправедливість учителів, на необ'єктивність оцінок. Але вони не вступають у суперечку, а переживають мовчки, хоча й глибоко. Це небезпечно. Учень, що бунтує, змушує вчителя якось аналізувати свої дії, а той, що мовчить, при психологічній сліпоті вчителя впадає в інтелектуальне та емоційне заціпеніння.
- **«Зневірені»**. Зазвичай це учні з непоганими здібностями, але після того, як вони одного разу відчували радість справджених надій, вони втратили її з різних причин. Можливо, це були невдачі чи нетактовність педагога, чи позиція родини, у якій дитина є «попелюшкою».
- Чим менша надія на успіх, тим глибшим стає захист. Учень стає вигнанцем серед більш щасливих учнів. Особливо цьому сприяє система порівняння, рейтингу. Не завжди це рейтинг офіційний, але стихійно вчителі визначають для себе крайніх – сильних, слабких, а середні служать тільки фоном для крайніх. Перетворення гідкого каченяти в лебедя можливе, але для цього необхідно, щоб на шляху учня зустрівся вчитель, який повірить у нього, виявить які-небудь раніше не помічені можливості і знайде шляхи їх реалізації.

Формула успіху в кожного може дещо відрізнятись, але не доступна всім. Очевидно, причина – у самій людині. Але наша задача навчити учнів вірити навіть тоді, коли вони самі в себе не вірять.

Успіх це свято, друзі веселі.

Позакласні заходи – спільна робота дітей, батьків, учителя

Мені поталанило з моїми учнями. З перших днів навчання в школі я знайшла з ними спільну мову, залучила батьків до співпраці, до спільного проведення позакласних заходів.

Починаючи з першого класу, ми разом з дітьми і батьками готуємо та проводимо різні свята, вечори, конкурси. Скільки радості й захоплення викликає у дітей підготовка до таких подій: пошук цікавої інформації, гарних віршів, веселих конкурсів! Ми разом розучуємо пісні, танці та отримуємо такий заряд позитивної енергії, який допомагає самореалізуватися кожній дитині.

Перше родинне свято «Ми - школярі Посвята в першокласники» було просто чудовим. У

ньому брали участь і діти, і батьки, і мої колишні учні (5-й клас). З того часу ми провели разом дуже багато сімейних свят («У гостях у Новорічної ялинки», «Прощання з Букварем», «Для вас – любі жінки» і на кожному з них разом з дітьми ролі виконують і їх батьки: ми виготовляємо декорації, готуємо окремі номери програми, костюми. На свята приходять мами, тата, бабусі, дідусі та інші родичі. Хоча в актовій залі свято проводимо лише ми (тобто один клас), глядачів завжди дуже багато. Така активність родичів (а іноді друзів, сусідів) сприяє бажанню кожного учня брати активну участь у позакласному заході, а також поступовому розвитку їх можливостей. Завдяки атмосфері доброзичливості, творчості, розкрився талант деяких дітей, про який їх батьки і не здогадувалися.

Бути вчителем означає поправити минуле, покращити теперішнє і торкнутися майбутнього.

Успіх – затишок у нашій оселі.

Успіх – щастя. А з ним у цім світі

Зростання промінчик – як зірочка світить.